

Clypevs Theologiæ Thomisticæ

Continens Tractatus de erroribus Pelagianorum, de Gratia, de
Iustificatione & Merito, de Virtutibus Theologicis, & quatuor Cardinalibus,
ac de ineffabili mysterio Incarnationis

Gonet, Jean-Baptiste

Parisiis, 1669

§. II. Præcipuæ objectiones solvuntur,

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77342](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77342)

nis, dum dicitur, *Exprobraverunt commutationem Christi tui*: commutatio autem est actus iustitiæ commutativæ.

140. Confirmatur: Ad iustitiam commutativam duo requiruntur & sufficiunt, scilicet stricta obligatio ad solvendum debitum, & perfecta æqualitas in compensatione illius; unde religio, penitentia, gratitudo, & similes virtutes quæ sunt ad alterum, deficient à ratione strictæ iustitiæ, & constituuntur partes potentiales illius; quia vel à ratione perfectæ æqualitatis, vel à ratione stricti debiti & obligationis recedunt, ut docet S. Thomas 2. 2. quæst. 80. Sed in Christi satisfactione hæc duæ conditiones reperitur, fuit enim condigna & æqualis offensæ, imò & superexcedens, ut supra ostendimus; & aliunde, cum pro hominibus se vadem & fideiussorem Christus præstitisset, tenebatur ex iustitia ad solvendum debitum; Ergo satisfactio Christi fuit actus iustitiæ commutativæ.

§. II.

Præcipuæ objectiones solvuntur.

141. **O**bjicies primò: Inter patrem & filium, dominum & servum, non datur iustitia commutativa, ut sæpe docent Aristoteles & D. Thomas: Sed Christus est Filius Dei, & in quantum homo, servus illius, juxta illud Propheta Psal. 115. *O Domine quia ego servus tuus*: Ergo inter Christum & Deum non potest esse iustitia commutativa, subindeque nec satisfactio Christi ab illa procedere.

142. Confirmatur: Iustitia commutativa non est nisi inter æquales, nam sicut iustitia legalis est partis ad totum, & distributiva totius ad partes, ita commutativa est partis ad partem, id est æqualis ad æqualem: Sed Christus, in quantum Deo satisfaciebat, non erat ipsi æqualis, quia satisfaciebat in quantum homo, ideoque ut minor Deo: Ergo satisfactio illius non procedebat à iustitia commutativa.

143. Ad objectionem respondeo quod licet apud homines inter patrem & filium, dominum & servum, non possit reperiri iustitia commutativa; præsertim si sit sermo de filio nondum emancipato, sed sub tutela parentum constituto; bene tamen inter Christum & Deum. Ratio disparitatis est, quia apud homines filius, ut talis, nunquam potest esse æqualis patri in jure proprietatis, cum nihil habeat filius, ut talis, quod à patre per voluntariam & gratuitam communicationem non acceperit; & similiter servus nihil habeat, quod non pertineat ad dominum, cui legali vinculo subicitur.

Adde etiam quod filius non potest reddere aliquid æquivalens aut ad æquans esse naturale, quod à patre gratuita communicatione accepit, propter quod Aristoteles ait, quod dijs, parentibus, & magistris, æquale reddere non valemus. Hæc autem in Christo locum non habent, quia cum sit Deus & homo simul, ratione suppositi divini, habet æquale jus & dominium in proprias operationes, ac ipse Deus; unde est ipsi æqualis in jure proprietatis; & licet sit Filius Dei, non tamen accipit esse gratuito & liberè, sicut filius in humanis recipit à patre, sed necessariò & per modum naturæ; nec est inferior Patri, sed æqualis perfectionis & dignitatis cum ipso, juxta illud Apostoli ad Philippen. 2. *Non rapinam arbitratus est esse se æqualem Deo*; unde inter Christum & Deum, fa-

144. cilius quàm inter patrem & filium in humanis, reperiri potest iustitia commutativa.

Ad confirmationem, concessa Majori, distinguo Minorem: Christus in quantum Deo satisfecit, non erat ipsi æqualis, si ly *in quantum* reduplicet supra principium quo satisfactionis, concedo Minorem. Si reduplicet supra principium quod, nego Minorem. Similiter ad probationem Minoris, eadem distinctio adhiberi debet. Adde etiam ad iustitiam commutativam non requiri omnimodam æqualitatem inter personam satisfacientem, & illam cui fit satisfactio, sed sufficere æqualitatem in jure proprietatis, ut supra dicebamus. Licet autem Christus, in quantum homo, non sit æqualis Deo in jure proprietatis, bene tamen in quantum suppositum divinum, sub hac enim ratione habet æquale jus in suas operationes, ac ipse Deus.

Objicies secundò: Christus non erat obligatus ex iustitia ad satisfaciendum Deo pro offensis hominum: Ergo satisfactio Christi non fuit actus iustitiæ commutativæ. Consequentia videtur manifesta, si enim aliquis non teneatur alteri satisfacere, hujusmodi satisfactio non erit actus iustitiæ, sed benevolentia & charitatis: Ergo idem dicendum erit de satisfactione Christi, si ad illam non sit obligatus ex iustitia. Antecedens verò probatur. Ex nullo alio capite Christus tenebatur pro peccatis hominum mori & satisfacere, nisi quia præceptum moriendi acceperat, juxta illud Joan. 14. *Sicut mandatum dedit mihi Pater, sic facio*: Atqui tale mandatum non obligat illum ex iustitia, sed ex obedientia, & charitate: Ergo Christus non erat obligatus ex iustitia ad satisfaciendum Deo pro peccatis hominum, ac proinde ex sola charitate & misericordia pro peccatis humani generis satisfecit, & ut dicitur Isaia 53. *Oblatus est, quia ipse voluit*.

Respondeo negando Antecedens, licet enim Christus absolute non esset obligatus ex iustitia ad satisfaciendum Deo pro peccatis generis humani, nihilominus quatenus erat caput hominum, & in quantum se præstiterat vadem & fideiussorem pro illis, tenebatur ex iustitia satisfacere; quia, ut sæpe diximus, quando debitor principalis est insolubilis, ille qui se præstitit vadem pro illo, obligatur ex iustitia ad satisfaciendum & solvendum: nihilominus quia Christus ex infinita charitate & misericordia, talem obligationem & debitum in se suscepit, Propheta dicit, *Oblatus est, quia ipse voluit*.

Inlabis, Fideiussor non majorem in se suscipit obligationem, quàm haberet debitor principalis: Sed homo, qui erat debitor principalis, non tenebatur ex iustitia satisfacere: Ergo nec Christus. Major est certa, Minor probatur. Obligatio satisfaciendi ex iustitia, ortum non habet nisi ex iustitia violata; ubi enim iustitia violata non est, ipsa iustitia non exigit nec præcipit compensationem: Sed homines peccando non violant semper iustitiam specialem & propriè dictam; alias enim in quolibet peccato duæ deformitates reperirentur: v. g. in actu intemperantiæ, deformitas intemperantiæ, & præterea deformitas iustitiæ specialis, quæ diversæ deformitates constituerent talem actum intra diversam speciem peccati, & sic tenerentur homines se accusare in confessione de duplici illa deformitate & malitia: Ergo &c.

Respondeo distinguendo Minorem: Homo non tenebatur ex iustitia satisfacere, Per se, nego Mi-

norem. Per accidens, & ob impotentiam exhibendi satisfactionem condignam & æqualem, concedo Minorem, & nego Consequentiam.

Explicatur solutio: Ad iustitiam commutativam pertinet reddere æquale, non solum pro rebus exterioribus injuste acceptis, sed etiam pro injurijs illatis. Dupliciter autem potest contingere quod aliquis non obligetur ex iustitia commutativa ad exhibendum alteri condignam satisfactionem: Primò per se, & ob defectum obligationis; quo pacto superior & dominus non tenetur exhibere satisfactionem inferioribus & subditis. Secundò potest aliquis eximi ab obligatione satisfaciendi ad æqualitatem, per accidens, ratione scilicet impotentiae faciendi perfectam æqualitatem, nemo enim tenetur ad impossibile. Unde cum nullus homo possit Deo satisfacere ad æqualitatem pro beneficijs acceptis, vel pro injurijs illatis, per accidens non tenetur ex iustitia commutativa Deo satisfacere ad æqualitatem, sive pro peccatis commissis, sive pro beneficijs acceptis. Veruntamen quia aliunde tenetur homo facere saltem quod potest, ponitur in eo virtus religionis, & virtus poenitentiae, per quas Deo aliquo modo satisfaciat, saltem imperfectè, pro beneficijs acceptis, & pro injurijs illatis. In Christo verò hoc non habet locum, quia poterat exhibere Deo æqualem & condignam satisfactionem pro peccatis hominum, quorum vadem ac fidei iussorem se præstiterat: unde ex rigorosa iustitia obligatus erat ad exhibendam Deo talem satisfactionem.

Ad id verò quod subiungitur, nimirum quod obligatio satisfaciendi ex iustitia, ortum non habet nisi ex iustitia violata &c. negandum est quod homines peccando non violent iustitiam propriè dictam: in quolibet enim peccato, v. g. intemperantiae, involvitur duplex deformitas; una contra virtutem temperantiae, ratione conversionis ad objectum contrarium rationi, & honestati virtutis temperantiae; & hæc deformitas constituit rationem specificam talis actus peccaminosi: alteram verò injustitiae, quæ est generalis, & communis omnibus peccatis; quia per quodlibet peccatum mortale aufertur à Deo ratio ultimi finis, secundum affectum, & ponitur in creatura, cui Deus postponitur, quod est actus maximæ injustitiae. Nec propterea quodlibet peccatum, ratione illius duplicis deformitatis, constituitur in duplici specie; quia ut diximus in Tractatu de peccatis, illæ deformitates, quæ sunt conditiones generales omnium peccatorum, non constituunt actum peccaminosum in diversa specie peccati, nisi quando per se & veluti directè intenduntur à peccante. Sicut conditio generalis inobedientiae, quæ involvitur in transgressione cujuscunque præcepti, non constituit speciale peccatum inobedientiae, nisi quando per se intenditur, & quando ex contemptu præcipientis, vel præcepti, homo illud transgreditur: ideoque poenitentes non tenentur se accusare in confessione de illa deformitate injustitiae, vel inobedientiae, in quolibet peccato involuta & contenta.

Obicies tertio: In anima Christi non reperitur iustitia commutativa: Ergo satisfactio Christi non potest esse actus talis virtutis. Consequentia patet, Antecedens probatur. Unio humanitatis ad Verbum non reddit animam Christi, ejusque potentias, capaces alicujus virtutis infusæ, cujus alij homines non sint capaces: Sed alij homines non sunt capaces iustitiæ commutativæ in

A ordine ad Deum, ut communiter docent nostri Thomistæ, asserentes non dari iustitiam commutativam hominis ad Deum: Ergo nec anima Christi. Major probatur: Per talem unionem non est aucta potentia obedientialis animæ Christi ad gratiam, ratione cujus recipiebat virtutes à gratia habituali emanantes: Ergo per illam anima Christi non fuit reddita capax alicujus virtutis, cujus ceteri homines capaces non sint. Adde etiam subjectum immediatum virtutum in Christo, non esse suppositum divinum, sed potentias animæ rationalis, quæ in Christo & in alijs hominibus sunt ejusdem speciei.

B Confirmatur: Gratia Christi in esse physico considerata, & quatenus ex ea procedunt virtutes infusæ, est profusus ejusdem speciei cum gratia cæterorum hominum: Ergo non potest in Christo esse radix alicujus virtutis, quam non possit producere in alijs hominibus; subindeque si in nobis non possit esse iustitia commutativa in ordine ad Deum, nec in Christo reperiri poterit.

Ad objectionem respondeo, negando Antecedens, ad cujus probationem, nego Majorem. Ad probationem illius, concessio Antecedente, nego Consequentiam. Licet enim non fuerit aucta potentia obedientialis animæ Christi, fuit tamen appositæ quædam conditio, ratione cujus anima Christi fuit capax iustitiæ commutativæ, scilicet æqualitas perfecta in compensatione injuriæ Deo illatæ, defectu cujus purus homo est incapax talis virtutis.

Ad id verò quod subiungitur, dicendum est, quod licet potentie animæ Christi sint subjectum quo & immediatum virtutum, subjectum tamen quod & principale, est ipsum suppositum: unde cum suppositum Christi esset infinitæ dignitatis, & posset influere infinitum valorem in ejus operationes meritorias & satisfactorias, in eo potuit esse virtus iustitiæ commutativæ, quæ in alijs hominibus reperiri nequit; cum nullum suppositum creatum, in actus à se elictos valorem infinitum influere possit, nec per consequens pro offensis proprijs vel alienis, ad æqualitatem Deo satisfacere; quod tamen requiritur ad iustitiam commutativam, ut ex supra dictis patet.

D Ad confirmationem, concessio Antecedente, nego Consequentiam; licet enim gratia, in esse physico considerata, sit ejusdem speciei in Christo & in alijs hominibus; potest tamen in Christo esse radix alicujus virtutis, quam non potest producere in alijs hominibus. Ratio est, quia gratia, cum sit forma quædam accidentalis, perficit subjectum in quo recipitur, juxta modum & capacitatem illius; unde pro diversitate subjectorum, diversas producit virtutes: Nam in Angelis non producit virtutes moderatrices passionum, sicut in hominibus; quia Angeli, cum careant passionibus, non sunt capaces illarum virtutum. In nobis producit poenitentiam, non verò in Christo, quia cum esset ab intrinseco impeccabilis, erat incapax talis virtutis. In viatoribus causat fidem & spem, in comprehensoribus lumen gloriæ, & visionem beatam. In conjugibus castitatem conjugalem, in perpetuo continentibus virginitatem. Denique sicut aqua (inquit Chrysostomus) cum unius sit speciei, vario modo operatur, dealbens in lilio, rubricans in rosa, purpurificans in viola. Ita gratia, licet una & simplex qualitas sit, varios tamen, juxta diversam subjectorum in quibus recipitur

capitur dispositionem, seu capacitatem, operatur effectus; & in Christo producit iustitiam commutativam, non verò in aliis hominibus. Nec mirum, sicut enim Christo non conferebat aliquem effectum secundarium, quem causat in alijs hominibus, nimirum filiationem adoptivam; quia Christus, cum esset Filius Dei naturalis, erat incapax adoptionis: ita & eadem gratia potest in illo esse radix alicujus virtutis, quam non potest producere in alijs hominibus, ob illorum incapacitatem. Ex his

154. Inferes primò, quod si humanitas Christi relinqueretur à Verbo, amitteret iustitiam commutativam ad Deum, sicut tunc eo ipso talis homo fieret Filius Dei adoptivus; quia in tali casu humanitas Christi esset quidem incapax iustitiæ commutativæ ad Deum, eò quòd non posset esse principium satisfactionis infinitæ, sed fieret capax filiationis adoptivæ, quia ille homo Filius Dei naturalis esse desineret.

155. Inferes secundò, iustitiam commutativam Christi & nostram esse diversæ rationis & speciei, quia habent actus & objecta diversæ rationis: actus enim nostræ iustitiæ commutativæ, ex Aristotele 5. Ethic. cap. 2. est actio humana constituens perfectam æqualitatem inter hominem & hominem: actus verò iustitiæ commutativæ Christi, est actio Theandrica constituens perfectam æqualitatem inter Deum offensum, & humanum genus offendens; unde hæc iustitia pertinet ad ordinem hypostaticum, & soli personæ divinæ in natura assumpta competere potest; nostra verò spectat ad ordinem naturæ, vel gratiæ. Item objectum iustitiæ Christi est jus divinum, nostræ humanum, quæ iura sunt diversissimæ rationis. Denique iustitia nostra commutativa, habet tantum rationem iustitiæ; iustitia verò commutativa Christi, ita in se habet rationem formalem iustitiæ, ut etiam eminenter contineat rationem misericordiæ, magnificentiæ, & religionis. Ita enim reddit æquale Deo pro offensis, in quo consistit ratio iustitiæ, quod etiam reddat superabundans, in quo consistit virtus magnificentiæ; & hæc ratio non potest ab alia separari, quia implicat Deo reddi æquale pro offensis, nisi etiam reddatur superabundans; sola enim satisfactio suppositi divini potest esse æqualis offensæ, & hæc necessitatio est superabundans & excedens. Similiter iustitia commutativa Christi continet eminenter rationem misericordiæ, quia non potest suppositum divinum, cum sit impeccabile, reddere Deo æquale pro offensis proprijs, sed tantum pro alienis. Continet etiam eminenter virtutem religionis, quia suppositum divinum non potest Deo reddere æquale pro offensis, nisi exhibendo actum valoris simpliciter infiniti, atque adeò nisi etiam reddatur æquale Deo pro ipsius excellentia & beneficijs ab eo collatis: Ergo iustitia commutativa Christi, ita in se habet formaliter rationem iustitiæ, quòd eminenter contineat virtutem magnificentiæ, misericordiæ, & religionis. Et per hoc maximè commendatur excellentia talis iustitiæ, utpote quæ maximè accedat ad perfectionem eminentialem divinorum attributorum.

DISPUTATIO V.

De motivo Incarnationis.

Ad articulum 3. & 4. D. Thomæ.

Explicatà Incarnationis possibilitate, convenientiâ, & necessitate, consequens est ut causam illius motivam investigemus, & finem propter quem à Deo facta est declaremus, de quo agit Sanctus Doctor art. 3. & 4. hujus quæstionis.

ARTICULVS PRIMVS.

An Deus, ex vi decreti quod habuit, carnem sumpisset, Adamo non peccante?

Certum est, Deum potuisse carnem assumere, etiam si Adam non peccasset, cum Incarnatio cum peccato essentiali nexum non habeat: unde solum difficultas est de eo quod fuisset de facto, si Adam non peccasset. Dixi verò ex vi decreti quod Deus habuit, nam utrum si homo non peccasset, habuisset Deus aliud decretum assumendi carnem, non propter remedium peccati, sed propter alia motiva, res est omnino incerta & dubia; cum hoc non possit colligi ex Scriptura, per quam solum nobis innotescunt quæ ex sola Dei voluntate dependent. Unde D. Thomas 1. Timoth. 1. lect. 4. *Deus ordinavit scienda, secundum quod res sciende erant, & nescimus quid ordinasset, si non præcivisset peccatum.* Solum ergo difficultas est, an ex vi præsentis decreti, Verbum carnem assumeret, Adamo non peccante, quod idem est ac inquirere, an detur in Deo decretum aliquod efficax mittendi Verbum in carne, non connexum cum peccato, vel omne decretum efficax quod de Incarnatione datur in Deo, sit cum peccato connexum? Si enim hoc secundum dicatur, non veniret Christus ex vi præsentis decreti, Adamo non peccante; si verò asseratur primum, veniret peccato Adami non existente. Hoc præmissò.

In hujus celeberrimæ difficultatis resolutione, duæ versantur oppositæ sententiæ: Altera est negativa, quam amplectuntur Thomistæ cum Angelico Præceptore hic art. 3. & ex Patribus Societatis Vazquez, Valentia, Lessius, Delugo, Theophilus Raynaudus, Amicus, Petavius, & alij: Altera affirmativa, quam tuentur Scotus & ejus discipuli, qui docent Incarnationem fuisse à Deo efficaciter volitam duplici decreto, altero terminato ad substantiam Incarnationis, altero terminato ad circumstantiam possibilitatis; primumque independens fuisse à futuritione peccati & prævisione illius; secundum verò fuisse à peccato dependens, ac proinde venturum Christum ex vi primi decreti, Adamo non peccante, non quidem in carne passibili, sed in impassibili. Suarez verò, Ysambertus, Martinonius, alijque ex Recenioribus, licet cum Scoto conveniant in hoc decreto statuendo, ab illo tamen dissentiant, in eo quod Scotus asserit remedium peccati non fuisse motivum substantiæ Incarnationis ex vi primi de-